

IOANNIS BAPTISTAE PASSERI

PISAVREN. NOB. EVGVBINI

DE TRIBVS VASCVLIS ETRVSCIS

ENCAVSTICE PICTIS

A CLEMENTE XIII^{LI}

P. O. M.

IN MVSEVM VATICANVM INLATIS

DISSERTATIO.

FLORENTIAE, MDCCLXXII.

Ex Typographia Mouckiana. Cum adprobato.

RELIQUIAS, VETERVMQVE VIDES MONIMENTA VIRORVM.

Virg. Aeneid. lib. IIX. v. 356.

CLEMENTI XIII

P. O. M.

ANTIQUARIAE. ERUDITIONIS. PROPAGATORI

EXIMIO

ABSOLUTISSIMAM. HANC. DISSERTATIONEM

CLARISS. PASSERII

DE. IMAGINIBVS. ET. SYMBOLIS

TRIVM. VASORVM. ETRVSCI. OPERIS

QVAE

* PRINCIPIS. NOSTRI. SANCTISS. ET. SAPIENTISS.

LARGITATE

IN. VATICANVM. MVSEVM

A. SE. CVMVLATISSIME. DITATVM

INVECTA. FVERVNT

REGINALDVS. COMES. ANSIDAEVS. PATR. PERVS.

M. A. CARD. PRONEPOS

DEVOTVS. NOMINI. MAIESTATIQUE. EIVS

DEMISSISSIME

O

ARGUMENTVM

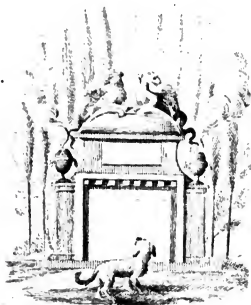
DISSERTATIONIS.

- I. *Vasa Etrusca antiquissima olim a Romanis pessumdata ob invidiam libertatis seculo hoc innocentissimo Romam servanda confugiunt.*
- II. *Perusia feracissima Monumentorum Etruscorum, eorumque custos, & decus.*
- III. *Vasorum Etruscorum laus, & illorum Picturae mira industria, atque artificium.*
- IV. *Examinatur Pictura Vasis I. & refertur ad pompas nuptiales, in qua cernitur imago sponsae ad vitium expressae. Perpenditur ornatus capitis, nempe reticulus, ejusque ratio, & institutio antiquissima; item seni crines, quibus sponsae ornari solebant. Obiter quaeritur quis fuerit cultus capitis Virginum Etruscarum.*
- V. *Pictura Vasis II. pertinet ad collationem Togae virilis: Cocremoniae plures hujus solemnitatis referuntur. Togae forma describitur, ejusque deferendae modus, & tempus, quo communis iraderetur, nempe Saturnalibus Decembri, & festis Bacchi Ianuario.*

VI. *Tradita Adolescentibus Toga , Ramusculus felicitis arboris conferi solebat Genio pueri sacer , multaque religione ali solebat . Praetexta a puero dimissa cum aurea Bulla Laribus domesticis dedicari solebat . Parentes monita civilis vitae natis , qui Togam acceperunt , ante Deos domesticos tradere consueverant . Tyrones nuper Toga donati per annum numquam exercitii incedere debebant ea penitus coniecti .*

VII. *Exponitur Pictura III. Vasis eiusdem argumenti , ubi Genius Tyronis alatus palam interest sacris hac occasione sibi oblatiis , hisque sibi litatum demonstrat .*

C. Mariotti Perus. del.

F. Allegrini inc.

DISSERTATIO.

I.

C. M. Perus. del.

P. A. inc.

PERIS antiquissimi
Vasa Etrusca gra-
phice illius Nationis
mores exprimentia,
& in Agro Perusino
quinto ab Vrbe la-
pide, eo in loco, quem MANDO-
LETVM appellant, circa vigesimum
huius

hujus seculi annum defossa, ad sacrum, & tutelam universae antiquitatis confugiunt sub auspicio CLEMENTIS XIII. P. O. M. divinarum simul & humanarum scientiarum Amplificatoris, ut quae olim a Romanis pessumdari, veluti spolia ex hostibus, per iniuriam solebant, nunc inter mitissimi seculi studia in sacratissima illa totius generis humani arce, admirationi simul, & instructioni ultro oblata convenirent. Ab hac humanitate recesserat olim Iulius Caesar vivis pariter & mortuis insensus, de quo Svetonius in ejus Vita cap. 81.

Cum in Colonia Capua deducti Lege Julia Coloni ad extruendas villas sepulchra vetustissima discerent, idque eo studiosius facerent, quod aliquantum vasculorum operis antiqui scrutantes reperiebant; Tabula aenea in monumento,

mento , in quo dicebatur Capys conditor Capuae sepul-
tus , inventa est conscripta &c. Id vero non
 sine iniuria Legum de sepulchris
 toleratum est, ut morum antiquo-
 rum memoria deleteretur, ne si per-
 mansisset, antiquae libertatis re-
 cordatio excitaretur.

I I.

Perusia Monumentorum huius-
 modi mater, atque per tot secula
 melioris fortunae anxia custos, una
 fuit ex XII. Etruriae Urbibus,
 quae in foedus arctissimum conve-
 nerant a prima usque origine ex
 quo *Chirim* Noe nepos in hanc Ita-
 liae Insulam (ut Scriptura divina
 loquitur) progeniem suam collo-
 cavit. Hinc semper in divinis Lit-

B

teris

teris Italia nomen *Chittim* obtinuit
 haud ambiguo documento primæ
 originis, & conditoris; pudet enim
 nos, qui Etrusci fumus, meque
 præsertim inter Volfinios, Tarqui-
 nioſque Farnesii natum, originem
 a Celtis deducere, ut affirmare non
 dubitavit ingenioſus quidam ſom-
 niator, quem nuper refellere co-
 ætus ſum inter Ephemerides Flo-
 rentinas. Inſitam vero uſque a pri-
 ma origine libertatem foedere ſo-
 ciali Peruſia ſervavit illaefam uſ-
 que ad execratas *Peruſinas Aras*, quam
 ignominiam male reparatam titulo
Auguſtæ virtus Populi bellica, & ani-
 mi magnitudo compenſavit, potif-
 ſime vero litterarum ſplendor, qui-
 bus debeo quaecumque illa fuerint
 tyrocinia mea, atque progreſſus.
 Sed

Sed neque praetermittam Urbem hanc florentissimam devinxisse sibi eruditorum animos non modo ob studium has antiquitatis reliquias colligendi , sed etiam illustrandi , inter quos omnium primus Clarissimus Ciattus , qui cum vidisset supellectilem hanc toto fere orbe distrahi , in eius egregio opere *De Perusia Etrusca* potissima Perusinarum monumenta typis evulgavit . His vero unice nocuit inanis illa tam remotae antiquitatis reverentia , qua ea numquam intelligi posse credebatur , quam nuper substulit si non felicior doctrina , maior tamen Mundi audacia ad mirificum festinantis , ne , quae imminens aetas deterior perditura est , penitus deperirent . Inter eos vero , qui huius

ius studii primordia in magno illo
 litterarum emporio exceperunt, iu-
 re merito computamus MARCVM AN-
 TONIVM ANSIDAEVM Cardinalem Am-
 plissimum, & numquam interituri
 nominis virum, qui monumenta
 universa Patriae suae quotquot pro-
 diere, dum vixit, in avitum Mu-
 seum inferenda curavit, haud igna-
 rus, futurum fuisse, ut quidquid
 praeclarius emergeret e tenebris,
 fortunae aliquando Principis Urbis
 reservaretur, haud indignum pu-
 tans Viro Praefule in Etrusca eru-
 ditione versari, cum plerique Ec-
 clesiae Patres in eius Nationis Li-
 bris, qui tunc extabant, curam
 suam impenderunt, ut vulgi erro-
 res, qui tum irrepsissent, obelo
 cenfario expungerent.

I I I.

Inter consultissima Etruscae industriae opera computanda sunt vasa fictilia encaustice picta, quae immortalis quodam artificio semperque vernante non mores tantum Etruscorum nobis obiciunt, sed loquacissime interpretantur, ita ut pene Librorum illius Nationis iacturam compensent, totamque feriem vitae eius Gentis, ac si praesens esset, exponant. Equidem nec Graeci, nec Romani tanto nos subsidio adiuverunt ambitione marmorum, auri, & argenti exultantes, quo barbaros ab extremo Septentrione ad rapinam accerferunt. Habuere haec imperia scriptores,

C

& hi

& historicos casus & prolapsionis suae, ex qua tamen nusquam surrectura erant; at contra Etrusci obsequuti sunt sigula, quorum subsidio reviviscerent, facilique tractu penicilli festinantis ad aeternitatem gloriae reparandam, cui haec sphragismata commendabant, quibus nonnisi Romani Coloni apud Capuam nocuere, quandoque tamen desiderandis. Sed antequam singula perscrutemur, operae pretium est artificium illorum, summasque leges attingere, quarum ductu in exercitio operum regerantur. Lex praecipua fuerat, ut Pictura nihil inane, aut frivolum exprimeret, sed tantum instrueret. Ab hoc instituto sese emanciparunt artifices orientales, quorum

toreu-

toreumata hodie in pretio sunt ,
 quae nec suos erudiunt , nec ex-
 teros ; deterius vero si instruant ,
 nec enim nisi otia illius Gentis re-
 ferre callent , putidi fumi ex ore
 exhalati vapores iniuriosos, & cal-
 dae computationem, quae nimium
 inter nos diffusa inertem Italiam
 speciosissimis in tabernis deforma-
 vit. Unus hic Argillae splendor ;
 quam murrheam vocat Propertius
 4. 5. 26.

Murrheaque in Partis pocula cocta focis.

At pictura Etrusca totam nobis ex-
 ponit mythologiam rebus Etruscis
 explicandis addictam , Heroicorum
 temporum exempla ad imitationem
 exposita ; hinc patet tota Ilias ;
 hinc Vlyssis errores , & Thebana
 utraque historia plena portentis ,
 atque

atque formidine , quam ex Homero Statius noster sibi subripuit ; hinc pompae qua sacrae , qua civiles expressae sunt , quoque ordine ducerentur apparent , & digito designantur . Id praecipue praestat in Sacris Bacchicis , quae aliqui secreto exitiali obtenebrata a Pictoribus hisce sycophantiae adversis liberaliter patefacta sunt . Altera demum lex Pictorum Etruscorum perennis fuit , ut historiae , aut fabulae semper alluderent ad actionem , in quam Vasa parabantur , unde amplissima patebat via ad magnificentiam , & admirationem conciliandam Deorum , & Heroum interventu , quo caeremoniae nobilitantur . In hoc vero Pictores Pisarenfes duobus ab hinc seculis

lis Etruscos imitati sunt, cum adhuc illorum exemplaria, quae Florentiam abiire, apud nos essent. Habeo enim apud me Crateres in usum puerperii concinnatos, in quorum uno Ladae partus, in altero Alcmenae expressi sunt cum universo apparatu, quo utraque historia expressa est a Poetis. Cacterum iidem Pictores nostrates adeo tenaces fuerunt praescriptionis Etruscae, ut illorum Picturae totam fere habeant in Lancibus novi, & veteris Testamenti Sacram Historiam, insuper universam Romanam, & Ovidii Fabulas, quas honestus homo ignorare non potest, ne barbarus videatur.

I V.

Vasa, quae observanda proponimus, tria sunt, & mole, & incolumitate spectanda, & regio quocumque apparatu dignissima. Horum primum pertinet ad ritus nuptiales, reliqua vero duo ad caeremonias, quae apud Etruscos primum, deinde apud Romanos peragi solebant, cum eorum filiis circa annum xvi. deposita Bulla aurea, ac veste praetexta, toga pura communis Civium tribuebatur adhibitis quibusdam ritibus. Id *Sacrum Praetextatum* nuncupabant, de quo videndus Quintilianus, & qui de ritibus, & moribus Romanorum egerunt. Primum igitur Vas ad
Nu-

N.º I.

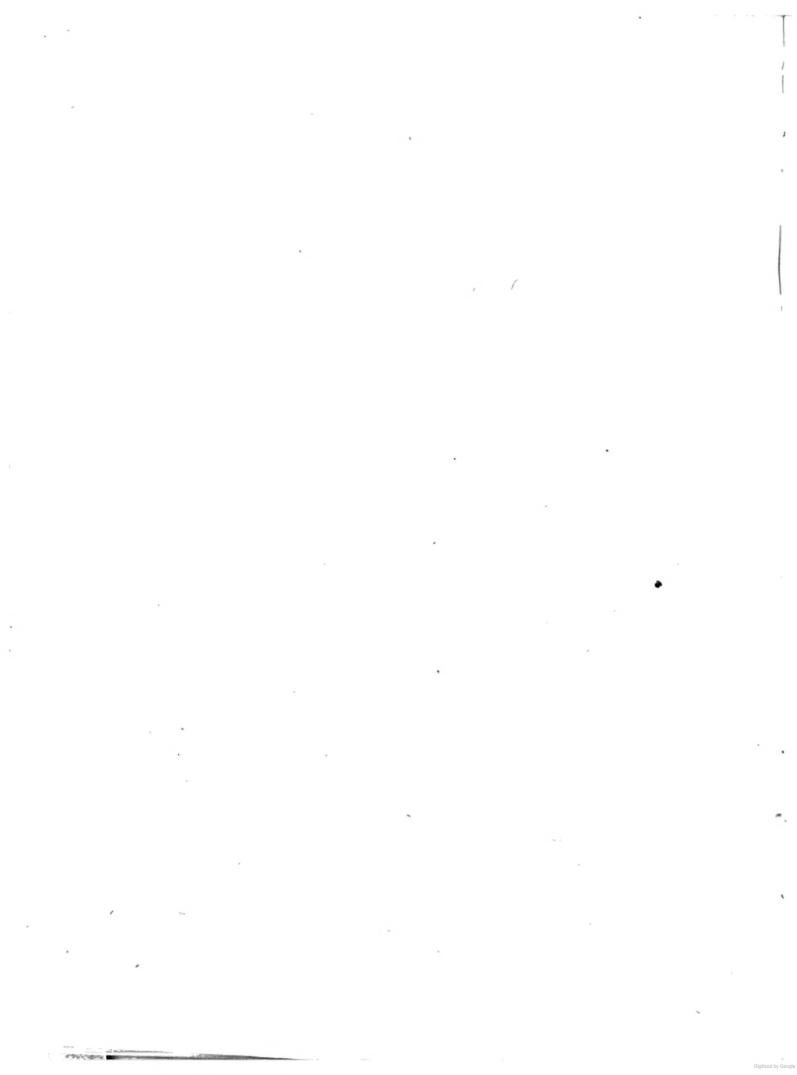

Vas Etrusca Altitudinis Palmorum duo Rom:

C. Mariotti Perus: del.

F. Allegrini inc.

N.º I.

Altera Facies Vasis.

C. Mariotti Perus. del:

F. Allegrini inc:

❧ XIX. ❧

Nuptias puto referendum , nam multa in his pompis Vasa deferri consueverant , praesertim vero cum aqua , & igne , mysticis elementis caloris , & humoris , quae ad generationem maxime conferre arbitrabantur . Haec vero Matrimonia hoc ritu celebrata sanctissima , & inviolabilia existimabantur , quapropter *puriter facere* censebantur , qui hoc ritu uxorem ducerent , ut colligitur ex Novio *Virgine praegnanse* apud Nonium *de indiscretis adverbis* ;

Sequere me , puriter volo facias ,

Igni , atque aqua volo hunc accipere .

Deferebatur Cumerus , de quo Varro lib. 6. de Ling. Lat. *Dicitur in Nuptiis Casmillus , qui Cumerum fert , in quo quod sit in ministerio plerique extrinsecus nectunt . Et Festus : Cumerum vocabant antiqui Vas quoddam , quod opertum*

in Nuptiis ferebant , in quo erant nubentis utensilia .

Vasa praeterea omnia in usum mensae ore repando ad vina ex simpulis ministranda parabantur , quae omnia ornamentis aptissimis ope picturae concinnabantur , veluti magnificum illud Bononiae in aedibus excelsae Familiae Bentivolae , in quo raptus Leucippidarum a Dioscuris perpetratus expressus est . In his vero vasculis non semper historiae expressae sunt , praesertim festinantibus Nuptiis , quin aliquando solum caput sponsae ad vivum efformatum observatur , ut in praesenti vase , & aliis , quae inter picturas Etruscas T. I. referendas curavimus . Nec praetereunda est altera coniectura , quod aliquando Familiae Etruscae
me-

melioris notae, quae Deorum inanum fabulas refellebant, hasce ineptias penitus evitarent; certum est enim floruisse apud Etruscos scholam quandam electissimam Philosophiae, in qua reiecta Deorum pluralitate, ac ridiculis Theogoniis, iisque in plebeculam reiectis, docebatur unum omnino esse Deum conditorem omnium, atque custodem, aeternumque malorum vindicem, & bonorum remuneratorem, ut Tom. II. Picturarum ostendi peculiari Dissertatione *De Arcana Etruscorum Philosophia*. Hae vero sponfarum imagines, quarum unam hic expressam producimus, luculentissimo cultu apparari solebant, praesertim vero margaritis supra frontem instar radiorum emi-

E

nen-

nentium, non ambiguo testimonio
 profapiae splendidissimae; aliquan-
 do vero minori fastu pro variis sin-
 gulorum populorum institutis. In
 hoc uno tamen consensere Matro-
 nae universae, ut more maiorum
 totum capillitium reticulo include-
 rent, & occurrentibus invicem fa-
 sciis, supra frontem constringe-
 rent. Varro de Ling. Lat. *Quod ex-*
pillum contineret dictum a rete reticulum; & No-
 nius: *Reticulum tegmen capitis muliebre*. Id ve-
 ro gestamen a Religione profectum
 est, eo namque & Vestales, &
 Bacchae utebantur. Quinimmo Ma-
 tronae haec reticula velut gratif-
 sima Diis, & Deabus votiva offe-
 rebant. Idem Varro in Sesiuiulif.
 apud Nonium cap. de gen. Vest.
 v. Strophium: *Suspendit Laribus marinas mol-*

les,

les, pilas, reticula, ac strophia. Nec mirum, cum enim Matres familias, veluti Sacerdotes apud domesticos Deos, & sacra privata censerentur, quibus interdum sine stola, seu pallio superiore caeremonias obire contingeret, ne nudo capite litarent, placuit hoc reticulo semper paratas esse, & promptas sacrificio. Caeterum inducto urbanis moribus hoc cultu capitis, nihil obstabat, quin etiam Matronae, quae a Decorum inanium honore alienae erant, eodem ornatu uterentur, nam veteres foeminae a novitate maxime abhorrebant, ut ornatum quem a maioribus aliquando exceperant mordicus retinerent. In hoc vero semper laudavi Alexandri Severi sanctionem, quam refert Lampri-
dus:

dius: *Matronas regias contentas esse debere uno reticulo, atque inauribus, & bacchato monili, & corona, cum qua sacrificium facerent, & uno pallio auro consperso, & cyclade, quae sex unciiis auri plus non haberent.*

Ex capillis vero reticulo inclusis circa utramque auriculam tres cirri difflebant, ut in caeteris omnibus Picturis, & praecipue in hac praesenti observamus, quod quidem senis crinibus ornari dicebatur. Ita Festus: *Senis crinibus nubentes ornantur, quod is ornatus vetustissimus fuit; & quidem quod eo Vestales Virgines ornentur, quarum castitatem viris suis spondeant.* De Virginibus, an passis, seu colligatis crinibus uterentur, nihil adhuc compertum habeo. Vidi equidem figilla Virginum votiva passis post terga capillis efformata, ut apud Bonarotum de Nummis Carpincis, Gorium Musci Etrusci

Tom. II. inter Picturas Etrufcas, quas
 retuli in *Prolegomenis ad Tractatum* Ioannis
 Baptistae Donii *de Lyra Barberina*, ac
Musica Veterum, ac recensui in T. CI.
 Picturarum Etrufcarum Tom. II.
 Habeo etiam huiuscemodi Icuncu-
 las aereas apud me. Ast hic cul-
 tus erat Mulierum vota concipien-
 tium, & puerperarum, quae ideo
 crines effundebant, ne quid liga-
 tum haberent in toto corpore, quod
 univcrsum Numinibus addictum
 esse reputabant, ut late demonstra-
 vi ad T. LII. & LIX. earundem Pi-
 cturarum. Notandum praeterea est
 huiusmodi figilla sinistra manu tu-
 nicam attollere more gradientium,
 quod simulacro *Spei* plerumque tri-
 buitur, sed magna oritur mihi su-
 spicio apud Etrufcos sub hac ima-

E

gine

gine Deam Iuventam fuisse expref-
fam ; eamque unam eandemque
effe cum Spe, quod Iuventus ple-
rumque plena fpei videatur .

V.

Gemina Vafa fequentia , ut fu-
pra innuimus *ad Sacrum Praetextatum* per-
tinent , quo adolefcentes depofita
Praetexta Togam puram , & can-
didam affumebant , de quo Quin-
tilianus laudatus , & qui de re ve-
ftiaria . Et primo quidem pueris
cum ad annum xvi. perveniffent
(nam eo ufque Toga utebantur
Praetexta purpura , & Bulla aurea)
virilis Toga pura , & candida fu-
menda erat. Tunc vero praemiffis
quibufdam caeremoniis, in quibus
potif-

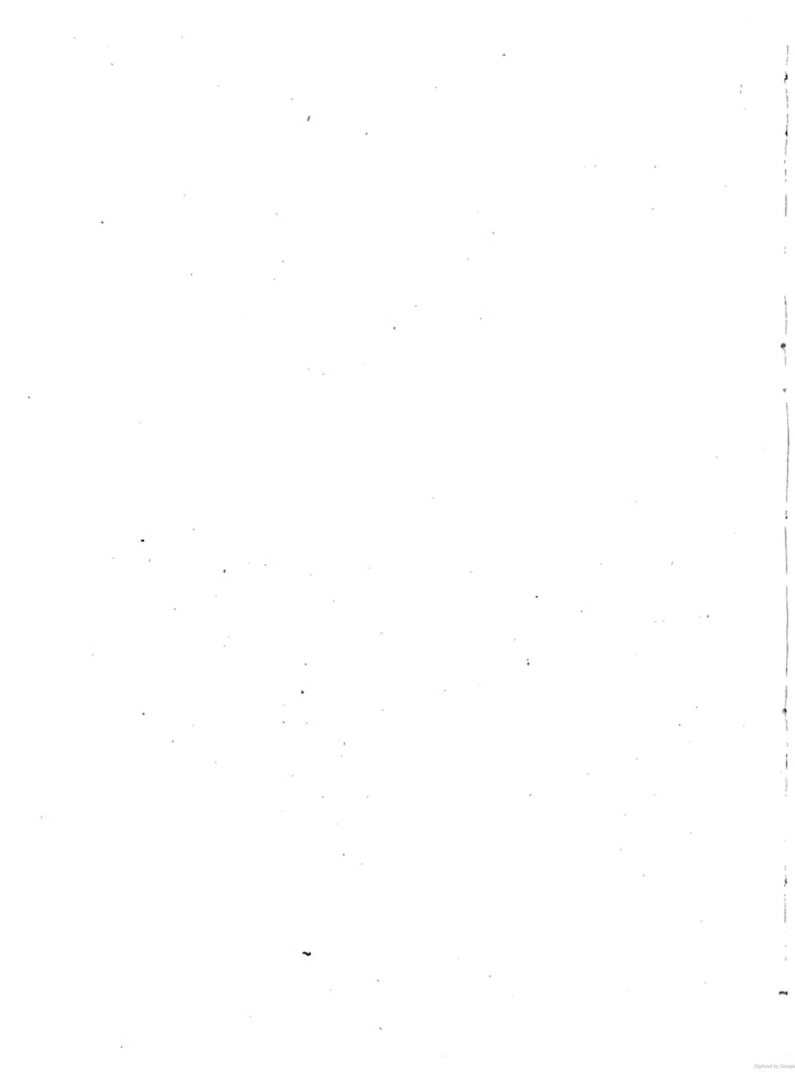

Vas Etrusca Altitudinis unius Palmi Rom:

C. Mariotti Perus. del:

F. Allegrini inc:

potissimam partem Religio sibi usurpabat, illis primo detondebatur coma, quam prolixam prius deferrebant, ex qua *capillati* dicebantur. Exinde usque ad humeros protrahi ex veteri instituto non licebat. Praemittebantur Balnea sacra, non tantum ad nitorem corporis, sed ex Religione quadam vehementi, ex qua putabant aquam tot Deorum habitaculum virtute maxima pollere culparum omnium abluerendarum ad novam vitam sanctius instituendam. Id satis superque colligitur ex Picturis Tom. I. in quibus haec lavacra, & forma Fontium frequenter apparet. Quas vero quantasque virtutes hisce ablutionibus adstruerent veteres; passim ubique adnotavimus, praesertim

tim vero eiusdem Operis Tom. III.
qui sub praelo est , ubi Picturas
sepulcrales digessimus. Interim Bul-
la aurea , & Praetexta Puero de-
tracta , & in orbem per cingulum
decussatum constricta, veluti eme-
rita Diis domesticis offerebatur .
Prop. 4. 1. 132.

*Mox ubi Bulla rudi demissa est aurea collo
Matris, & ante Deos libera sumpta Toga.*

Hinc primum Tunicula nova sine
manicis tribuebatur Iuveni , infu-
per vero Toga candida eidem cir-
cumponebatur ex lana , commune
Etruscorum operimentum . Huius
forma simplicissima fuit , pannus
nempe quadratus latitudinis huma-
nae staturae, duplae vero longitu-
dinis, qui in rhombum protractus,
ut geminos angulos acutos effor-
maret,

maret , unus ex his imponebatur
 antrorsum humero sinistro . Reli-
 qua pars reflexa circa terga colli-
 gebatur super humerum dexterum,
 vel subtus brachium cum exerti
 incederent . Reliquum Togae pe-
 ctus , & ventrem tegebat , iterum-
 que angulus extremus acutus reii-
 ciebatur supra latus sinistrum fibu-
 la confirmatum ne difflueret . Ars
 vero , qua circa pectus disponeba-
 tur , studiosissima erat , ut magnifi-
 cos quosdam sinus efformaret , quo
 indumento nihil grandius , aut au-
 gustius unquam inventum est , at-
 que aptius Sculpturae . Hoc habitu
 Tyrones (nam hoc nomine per
 integrum Annum vocabantur no-
 velli Togati) sub gravi aliquo cu-
 stode primo procedebant in forum ,

G

fese-

feseque Populo ostendebant ; brachium tamen dexterum modestiae causa exerere e Toga eis non licebat , sed inclusum sub Toga ferre debebant , ut notat Cicero pro Caelio : *Nobis quidem annus erat unus ad cobibendam brachium Toga inclusum , ut exercitatione ludoque campestri tunicati uteremur .* Hinc passim videas in nostris Picturis Tyrones hosce Toga penitus ad os usque involutos . Potissimis vero honoribus celebritas ista colebatur , tum privatorum exultatione , cum etiam publica religione , nam licet quovis tempore , & die , dummodo non nefasto , Toga tribui posset , invaluit tamen mos , ut Decembri inter Saturnalia , ut refert Macrobius , aut Ianuario dum Liberi Patris festa agerentur , ut testatur

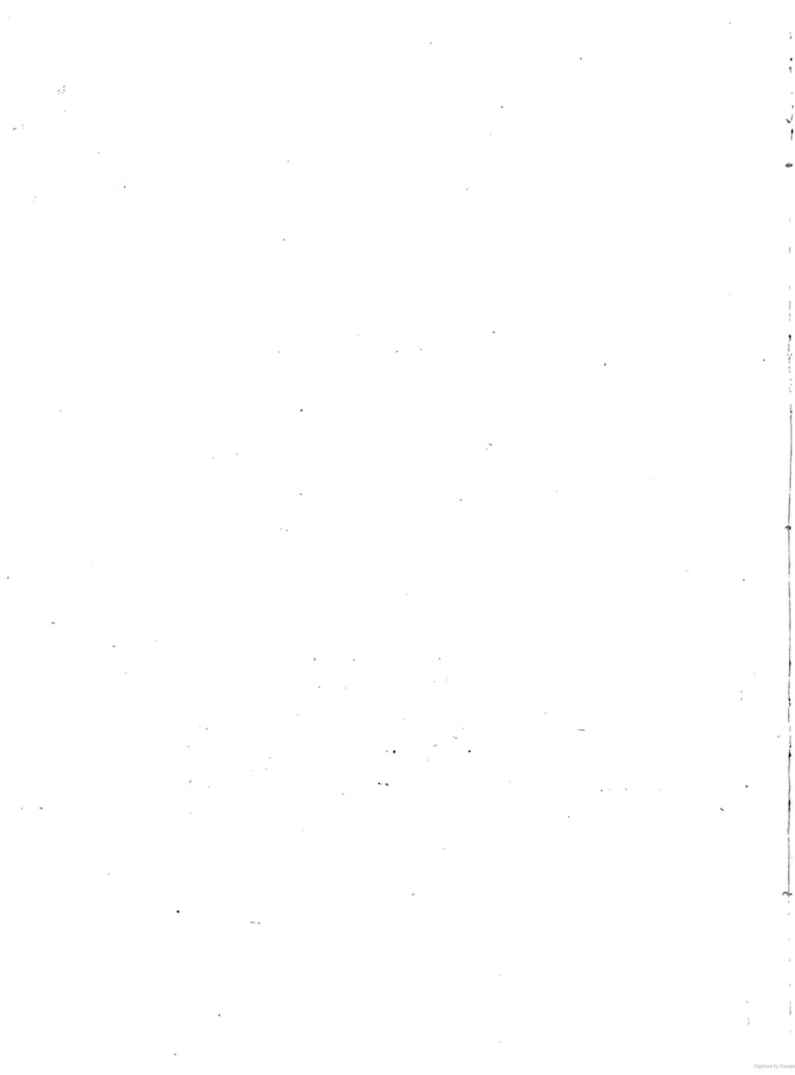

Altera Facies Vasis.

C. Mariscini Perus. del.

F. Allegrini inc.

stat Ovidius, solemnissimis tunc diebus, & laetitia redundantibus, communiter Toga traderetur. Ita ipse Fastrorum 3.

Restat ut inveniam quare Toga libera detur

Luciferis pueris candide Bacche tuis.

V I.

Vides igitur in Tab. II. geminas Matronas sacrum aliquod perficientes supra ramusculum vitis humi depactum, & virescentem, quarum una nescio quid, fortasse thus, aut aliquid aliud redolens spargit supra viticulam Genio pueri sacram. Solebant enim Etrusci, deinde & Romani, diebus quibusdam auspiciatissimis, sponsalium nempe, natalium, & cum
To-

Togam traderent natis ; furculum
aliquem felicitis arboris humi con-
ferere , sacrum Genio infantis ,
aut adolescentis , illumque diligen-
ter enutrire , & fovere , veluti se-
dem ipsius Genii , ut si stirps ista
viridis cresceret , spem optimam
de filio conciperent . Huius insti-
tuti frequentiam testantur exem-
pla obvia in nostris picturis ; con-
firmat vero Donatus in vita Vir-
gilii , referens in illius Vatis nativi-
tate morem hunc fuisse servatum :

*Siquidem virga populea more Regionis in puerperis eodem
statim loco depacta , ita brevi coaluit , ut multo ante
satas populus adaequavit : quae arbor Virgilii ex eo dicta,
atque consecrata est , summa gravidarum , & foetarum
religione suscipientium ibi , & solventium vota . Nec
mirum , cum Mantuani soboles
Thufcorum essent .* Supra arbu-
sculum

sculum sacram globus cernitur ,
 nempe praetexta Diis domesticis de-
 dicata, mulier vero administra ar-
 culam sustinet, unde vel nova Te-
 ga detracta est, vel in qua prae-
 texta est recondenda. Loculi vero,
 ubi Dii familiares fervabantur ,
 plerumque rotundi erant in parie-
 te, ut circularis figura Coelum
 imitaretur. In adversa parte hu-
 ius Picturae, caeremonia iam exa-
 cta, Paterfamilias Tyronem suum
 ante aram Deorum familiarium al-
 loquitur, & praeceptis civilis vitae
 sedulo informat, ut frequenter ali-
 bi cernitur. Idem parens de more
 baculo innititur, ut fere semper
 observatur, nam in Saturnalibus
 ex vetere instituto id gestamen de-
 ferebant, ut refert citatus Macro-

H   bius:

buius ; nec dubito quin id etiam
usurpatum fuerit in festis Bacchi,
nam saepe animadverti virgas ha-
ec frondentes apparere, ut ex re-
centi vite rescissae videantur.

VII.

Ad idem sacrum pertinet Pi-
ctura Vasis tertii, nec a priore
admodum differt. In prima fron-
te Materfamilias circa cultum al-
terius arbusculae versatur, & li-
bamina quaedam in illius verticem
spargit, & quodammodo consecrat,
sive dedicat Genio Tyronis sui.
Notandum in hoc etiam schemate
Matremfamilias libare nuda manu,
absque Patera, nam tribus tan-
tum digitis thura infundebantur,
sive

N.º III

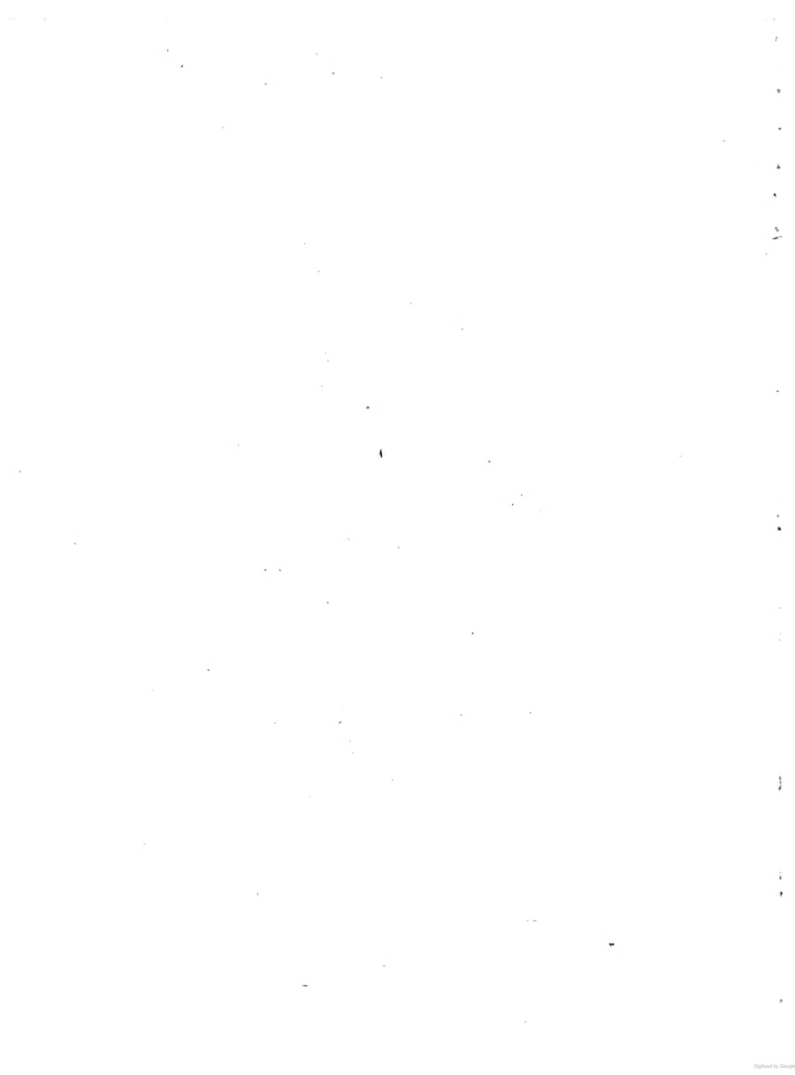

Vas Etruscuſ Altitudinis Palmorum duo Rom.

C. Mariotti Peruf: del:

F. Allegrini inci:

N.º III.

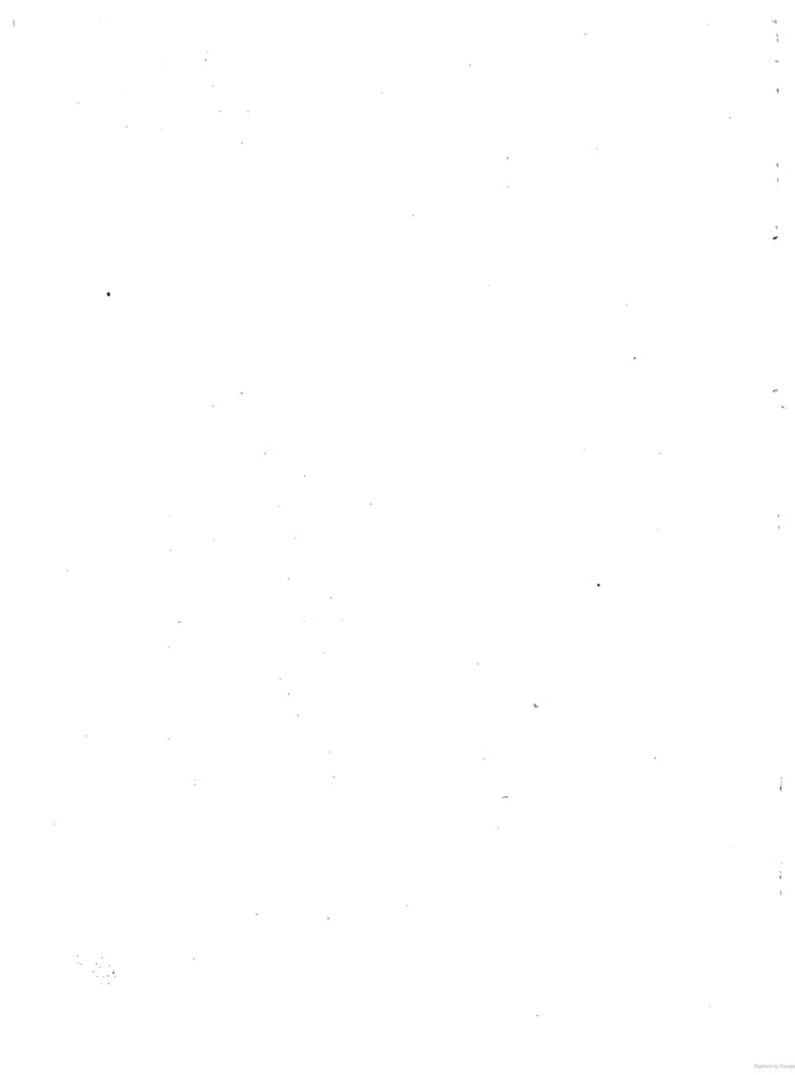

Alteræ Faciēs Vasif.

C. Mariconi Perus. del.

F. Allegrini inc.

sive id fieret in foco , sive ubivis
oporteret. Ovid. Fastor. 2.

Et digitis tria thura tribus sub limine ponit.

Hic pariter suspensus conspicitur
globus praetextae . Rosa insuper ,
& geminae vittae , quarum usus
maximus fuit in sacris arboribus,
quae vittatae fere semper nuncu-
pantur. Symmachus:

Et quae sumifcas arbor vittata lucernas

Sustinuit , cadis ultrici recisa securi .

Loquitur enim de Lucis sacris ,
in quibus arbores universae reli-
giosae erant. Alterum vero Vasis
latus mysticum aliquid spirat, Ge-
nio ipso tamquam huic operi in-
terfit palam inducto , quod solemne
erat Etruscis Pictoribus , qui acti-
bus humanis divina saepe intermi-
scebant. Stat Mater innixa crate-
ri,

ri , quo in balneo usa est ad filium abluendum , cuiusmodi plura vidimus inter Picturas haece Lib. 1. & 2. Nec temere suspicor Matrem in hac Pictura ostentare ipsi Genio praesenti labrum , ex quo lotus filius , veluti novus homo profilierat . Illa etiam tamquam praesente Numine flabellum faciei anteponebat ex quodam veluti obsequio ; timor enim invaluerat mortem illi imminere , qui oculos in Deos intenderet . Formam eandem saepe videas in nostra Collectione . Arborem quoque sinistra manu constringit , illam fortasse usque a pueri nativitate consitam , eidemque Genio sacram , & annuo cultu prosequutam , quae deinde instaurata solemnitate praetermitti non

non poterat. Interim Genius ipse conspicuus, & aliger peplo suo insidens, & pateram ultro porrigens sacra sibi oblata excipere, & rata habere confirmat. Sub latere ipsius cymbalum conspicitur lactitiae instrumentum, & Baccho gratissimum, non dissimulans quo festo, quove tempore solemnitas ista celebretur.

Haec omnia Perusinis Proceribus eo libentius commemoranda duxi, ut post tot saecula mores suos patrios recognoscant, videantque simul quo studio, & cura filios suos educarent, quos in imperium Patriae, & in exemplum clarissimi Populi enutrent.

Plura humanae vitae officia, quibus Etrusci nostri aetatem suam
veluti

❖ XXXVIII. ❖

veluti per sectiones dividebant ;
contemplati sumus adumbrata in
tribus hisce Vasculis, & veluti u-
niversae vitae epilogum exposui-
mus , ut munus Maximo , ac
Sapientissimo Principi reservatum
compendiariis lineamentis institu-
tionem universam cultissimae illius
Nationis exhiberet. Ast unum de-
fuit , idque potissimum , Mors ,
quam magnificentissime per allego-
rias significatam, in tertio Pictura-
rum Etruscarum Volumine. brevi
prodituro. publicae luci expone-
mus.

F I N I S .